

Komandantu i posadi školskog broda „Jadran“

Sa radošću vam čestitam 80. godina od uplovljenja ŠB „Jadran“ u Tivat i sve predstojeće praznike i slavlja njegovog i vašeg jubileja.

Poštovani gospodine Komandante i veličanstvena posado, vama i vašim najmilijima želim srećne, nasmejane i uspješne dane pune mira, blaženstva duše i lakoće života začarane najdivnijim snovima, tako da sve što pomislite ostvarite u zdravlju, veselju i na mirnom moru.

Neka vam se želje i stvarnost nižu kao đerdan lepote u očaranoj godini jubileja, punog:

- nesalomljivog zdravlja i ljubavi*
- sreće koja vam se smeši i koju ćete prigrliti*
- dobrote ozlaćene u srcu kao dragulj života*
- tišine u kojoj čujete pevanje svoje duše*
- rumenog sunca, mirnog mora i rasplamsalih zvezda u danima najdivnijih uspeha i blagostanja*
- životne radosti koja vam se smeši u svakom trenutku.*

Sreća vam bila časna, čestita i plemenita.

Sreća, dobar glas i mirno more vas pratili svaki dan.

Od srca

*MT general-potpukovnik
dr Radovan Tomanović*

*U Beogradu,
16. jul 2013. godine*

MT general-potpukovnik u penziji
dr Radovan Tomanović

PLOVIDBOM DO PUNOG VEKA

Školski brod „Jadran“ 1933-2013.

Pupoljak bele ruže

Postoji brod po kojem se prepoznamo. Svet nas po njemu pamti i pominje. To je školski brod „Jadran“, lepi beli jedrenjak, sa belim jedrima kao laticama ruže, pupoljak – kada su povezana jedra, rascvetala bela ruža – kada su jedra raširena. To je brod koji plovi kada je u cvatu, oficirski gospostven, od tvrde građe – sav od čelika i drveta, jedara i konopa. To je brod koji je pre više od 80 godina izabrao kralj Aleksandar i koji je uplovio pre 80 godina u najprikladniji kutak, u krajolik lepote za ljudsko oko, u Boku Kotorsku. Uplovio je u lepotu „kad su sijani biseri prirode, na ovom mestu zahvaćeno je punom šakom“ (Bajron), uplovio je u prirodu gde se može videti „koliko more može biti modro, a priroda koliko ima čari“ (D. Šćekić). Postao je brod države, u kojoj se može prijatelju pokazati najdinamičnija istorija Evrope. Postao je brod, ratni beli brod, bez oružja, bela ruža u pupoljku i u cvatu.

Čudno je to da jedan cvet po želji može biti pupoljak, a po želji rascvetala ruža. Od njegovog uplovljenja u Tivat u Ratnu mornaricu Kraljevine Jugoslavije, u svakoj godini ostavio je trag o toj mornarici, o Ratnoj mornarici SFRJ, SRJ, SCG i Crne Gore, o sebi, o generacijama znanih i neznanih mornaričkih oficira i podoficira...

Kalem blagrodnog voća

More je oduvek čovekov izazov. Velika voda što mami svojim magičnim i surovim prostranstvom, na neki način je veličanstvena metafora života, pa otuda pomorci kažu: „Navigare necesse est, vivere not est necesse – Nužno je putovati, a živeti nije nužno.“ (Pompej). Čovek i brod. Koliko sličnosti: po njihovom nastanku, trajanju i nestanku.

Brod je građen od čelika, kao motorni trojarbolni barkantin, deplasmana 776 tona, dužine preko svega 60 m, širine 8,9 m i gaza 4,3 m. Visina manevarske palube mu je 4,55 m. Trup je građen od čelika. Ima balast težine 179,5 tona, površinu 12 jedara (letka, prečka, olujna prečka i letača na pramcu: tri krsna i jedno sošno jedro na prednjem jarbolu; po jedno sošno i jedno vršno jedro na velejarbolu i krmenom jarbolu) 933 kvadratna metra (prečke 148, sošna jedra 383,3, krsna jedra 304,3 i vršna jedra 97,3), visinu pramčanog jarbola sa nastavkom 37,7m, velejarbola 39,1 m i krmenog jarbola 35,8 m. Brod ima kosnik i prikosnik. Na njemu je razapeto 12.000 metara konopa. Brod ima i dizel-motor BURMAJSTER-ALFA snage 353 kW, sa kojim ostvaruje ekonomsku brzinu šest i maksimalnu brzinu 10,4 čvora (brodske zalihe goriva 24 tone). Akcioni radijus mu je 3.750 milja sa brzinom 9,7 čvorova, autonomija 15 dana (zalihe vode 48 tona). Opremljen je svim potrebnim sredstvima za navigaciju i vezu, i sredstvima za zaštitu - radar DECCA 46 TM, žiromkompas ANSCHUTZ-STANDARD IV, situacioni sto SAGEM, brzinomer SAL log 59, dubinomer NMC, radio-predajnik, radio-prijemnik i radio-primopredajnik...

Posada ima: četiri oficira, devet podoficira i 36 mornara, a može da ukrca još 12 nastavnika i 70 studenata. Na otvorenom moru može da boravi mesec dana. Brod ima mogućnost krcanja 100 vojnika sa ličnim naoružanjem i opremom.

A taj stari i predački brod već 80 godina kalemi blagorodno voće – mornaričke oficire, oficire lepote, časti i ponosa. Sa njima je obišao svet. Bio je u Londonu i Njujorku. Sa njima je plovio po Atlantskom i Indijskom okeanu, po Sredozemnom, Crnom, Crvenom moru. Uplovljavao je u mnoge luke. Nepotrebno ih je nabrajati. A ima ih, bez preterivanja se može reći, kao jesenje nebo zvezda. Krstarenje po morima i poseta lukama ima neki oblik filigranskog niza, kao jedna blistava ogrlica koja je utkana u njegov sjajan đerdan. Taj sjaj sija sve jače. Nikada ne bleđi, ni moderno vreme ne može zatamniti njegovu veličinu i slavu. Sa njim je živela Ratna mornarica. Sa njim su krstarili mnogi mornarički oficiri, plovili po olujama i vetrovima, jedrili po nežnim maestralima, uvek sa otvorenim jedrima kao rascvetala bela ruža, ruža prijateljstva i mira. Sa njega su svi mornarički oficiri, očima bdimija, lepim kao smilje, skidali sekstantom zvezde, učili prve korake na brodu, učili brodski pogon, a u pauzi između dve straže leporečki pripovedali o događajima u svakoj smeni.

Pletisane penjačice

Neiscrpno krepak taj starački junak, snažno struji iz starog korena i srećno je hrlio mornaričkim znanjima novih klasa oficira i podoficira. Svi su oni gledali njegova bela jedra, pletisane penjačice do vrha jarbola i krstova. Oni su ih prihvatili, čuvali, darivali im novu svetlost, svetlost igre. Ta igra je igra ponosa, igra svetlosti, igra i danju i noću, igra broda i zvezda, igra mora i sunca. Sve te igre imale su svrhu da se mornarički oficir obuči za svoju profesiju, da plovi napred, i jedrima, i motorom, i srcem i dušom, celim svojim bićem, napred i samo napred...

Školski brod „Jadran“ je doplovio iz Nemačke u Tivat 14. jula 1933. godine u 10,00 časova. Tu je on pustio sidra, stopio se u vence nebranih breгова, brda i visina koje ga štite od severnih vetrova. Tu je osam decenija, a igrom sudbine njemu je i danas matična luka Tivat. Od kako školski brod „Jadran“ u Tivtu živi čini se da mu se Lovćen približava, da hoće da mu izduži još više jarbole, da budu iste visine, da mogu stalno pričati o slavnim pomorcima Boke Kotorske, o Njegošu, o novom soju hrabrih mornaričkih oficira, o slavnim vojskovođama srpske i crnogorske vojske. Lovćen mu se divi, divi se toj savršenoj liniji, kompoziciji jarbola i jedara, divi mu se kako ušuškano i harmonično prihvata i kalemi nove i kršne mornaričke oficire i kako ih dobrom obukom pomoću pletisanih penjačica, od njih stvara pomorce, mirne i muževne oficire i podoficire. Lovćen često pita vetrove, talase, zvezde, ptice, pita sve što plovi, sve što leti, sve što hući, sve što govori koji je najlepší brod na Sredozemlju, i čiji su mornarički oficiri i podoficiri najbolji i najlepší? I vetar, i talas, i zvezde, i ptice, i sve što plovi, i sve što hući, i sve što govori odgovarali su mu školski brod „Jadran“ i mornarički oficiri i podoficiri Jugoslavije, Srbije i Crne Gore i Crne Gore.

Školski brod „Jadran“ je jedinstven brod. I jedini koji plovi u svojoj klasi. Pažljivo plovi, svaku milju. Pravim putem. Nikad pogrešnim. Čistim oficirskim putem – putem koji traži celog čoveka. Čitavog, odgovornog, junačkog, čoveka toplog srca, punog dobrote i uzvišenog uma – oficira Ratne mornarice Jugoslavije, Srbije i Crne Gore. I u presudnim vremenima, oficire Ratne mornarice svest nije napuštala. Iz patnji i stradanja, znali su oni, klija novo seme, slobodniji i bogatiji život. A taj put u toplom zagrljaju sa svojim brodom oficirima i podoficirima pružao je osećaj sigurnosti, snage, čvrstine, dostojanstva.

25. juni-25. juli 1934. DUBROVNIK-TUNIS-MALTA-PIREJ-TIVAT	1.980 milja
5. avgust-5. oktobar 1934. DUBROVNIK-GIBRALTAR-LISABON-KAZABLANKA-MALAGA -PALMA DE MAJORKA-TUNIS-PIREJ-DUBROVNIK	4.400 milja
1. juni-31. avgust 1935. DUBROVNIK-ORAN-PORTO GRANDE (SAO VINCENT)-MADEIRA -KADIKS-AJAČIO-PIREJ-DUBROVNIK	7.295 milja
10. juni-31. avgust 1936. DUBROVNIK-MALTA-VILFRANŠ-IRAKLION (KANDIJA)-BEJRUT -MARMARIS-CARIGRAD-KONSTANCA-VARNA-SOLUN-PIREJ -DUBROVNIK	5.370 milja
1. juni-2. septembar 1937. DUBROVNIK-MALTA-NAPULJ-ALEKSANDRIJA-PORTSAID -ISMAILIA-SUEC-TRIPOLI (Liban)-VATI (o. SAMOS)-CARIGRAD -SULINA-KONSTANCA-BURGAS-KAVALA-ATOS-PATRAS -DUBROVNIK	5.085 milja
20. april-31. avgust 1938. DUBROVNIK-MALTA-GIBRALTAR-MADEIRA-HAMILTON (BERMUDI)-NJUJORK-BOSTON-SANTA KRUZ (AZORI)-PORTO DELGADA (AZORI)-GIBRALTAR-TUNIS-DUBROVNIK	11.262 milje
22. maj- 5. septembar 1939. DUBROVNIK-MALTA-ŠERBUR-ROTTERDAM-HAMBURG -KIL-GDINJA-STOKHOLM-KOPENHAGEN-OSLO-PORTSMUT -DUBROVNIK	8.000 milja
20.juni-20.juli 1959. SPLIT-MALTA-ALEKSANDRIJA-PIREJ-DIVULJE	2.535 milja
16. juni-30. juli 1960. DIVULJE-MALTA-BEJRUT-LATAKIJA-RODOS-SOLUN-SPLIT	3.310 milja
13. juni-22. juli 1961. SPLIT-BENGAZI-TUNIS-MALTA-PIREJ-SPLIT	3.000 milja
30. oktobar-8. decembar 1962. SPLIT-PORT SAID-PORT SUDAN-BEJRUT-SPLIT	4.100 milja
20. juni-3. juli 1984. SPLIT-MESINSKI TESNAC-KRF-BAR-SPLIT	1.100 milja
13. juni-25. juli 1997. TIVAT-PIREJ-TIVAT	1.056 milja
4. juni-14. juli 1998. TIVAT-LISABON-TIVAT	3.648 milja
2. juli-27. juli 2001. TIVAT-TRIPOLI (Libija)-ALEKSANDRIJA-TIVAT	2.648 milja
20. juli-28. juli 2002. TIVAT-KRF-TIVAT	495 milja
Ukupno:	797 dana / 65.284 milje

Evropska duša

Školski brod „Jadran“ je Evropljanin. Izgrađen u Nemačkoj, sa posadama iz Jugoslavije, Srbije i Crne Gore. Bile su to srećne kombinacije. Zato je ozaren starim sjajem graditelja i veličanstvenom moći njegovih posada koje su nosile slavu starih bokeljskih mornara i slavu svoje otadžbine, posade koje su prkoseći muški uvek bile ambasador i lepote i kulture Jugoslavije, Srbije i Crne Gore. Iako ne pripada, na sreću, raskošnim mornaricama velikih sila, koje oholo, ulaze u istoriju, školski brod „Jadran“ je ušao u našu istoriju kao brod hrabrih i odvažnih oficira vekovnih korena čojstva i junaštva, oficira koji neguju i čuvaju svoje korene i evropsku dušu, oficira dostojnih časti svoje profesije. Nikakvo nije čudo što je u genima našeg mornaričkog oficira snažno prisutan brod „Jadran“, kao ponos, kao svetinja. On je snaga i u nama dok nas traje. A trajaćemo dok je sveta i veka. Vizija kralja Aleksandra bila je uvek u njima. Znao je kakva treba da bude Ratna mornarica. Znao je da bez snažne RM nema evropske duše. Znao je da metar svoga mora, znači mogućnost plovljenja po svim morima sveta.

Školski brod „Jadran“ je to koristio, koristio sve širine i dubine mora, a na njegovom plovnom putu stalo je stotinu miliona zvezda. Ispod njegove snasti, na moru, u daljini, daleko, pored ko zna koje zemlje i dalje će ploviti mornarički oficiri i podoficiri, prenoseći slavu i lepotu naših naroda.

Ima već nekoliko decenija kako su počeli da iščezavaju brodovi na jedra. Onaj stari pomorački duh pomalo nestaje. Brodovi današnjice veliki su, ogromni, kreću se brzo i plove po svim morima. Pored svega toga kod pomoraca nestaje osećanje da oni i njihovi brodovi zavise od atmosferskih prilika.

Današnji pomorac putuje spokojno i mirno. Njega skoro ne tiče ni more ni vetar. Tehnika je stvorila sve što treba da ga sačuva od čudi mora. Brodovi danas polaze na put sa tačno ucrtanom rutom i stižu u luke u tačno određeno vreme. Nekada u doba jedrenjaka nije bilo tako. Čovek je bio ostavljen sam svojoj sudbini, a putovalo se uvek u neizvesnost. Nevreme i oluje ovili su u crno mnoge i mnoge jedrenjake, a katkada je trebalo dane i dane strpljenja i mirno čekati da dođe sa bilo koje strane i najmanji dašak vetra. Ta velika borba čoveka sa prirodom stvarala je i čeličila pravi karakter pomorca.

Da bi se danas mogao bar donekle steći pomorački duh, mornaričko iskustvo i smisao za more i vetar, potrebno je da se pomorački podmladak vaspitava na jedrenjaku.

Naši pomorci imali su bar donekle prilike da se koriste blagodetima ovog vaspitanja i u njihovim mladim dušama ponikli su prvi i najvažniji osećaji i ljubav za more.

(Mornarički glasnik broj 5/1937, str. 637-638.)

Duša profesorska

Pogled svakog mornaričkog oficira, kada dođe u Boku Kotorsku, traži svoj brod koji ima dušu profesora. Njegovi visoki jarboli, jedra kao pupoljak ruže uvek nas uglađeno dočekuje kao stari profesor. Na njemu su naučili prve korake mornaričke profesije, dobijali prve darove znanja, otkrivali prave istine o moru i njegovim čudima. Te istine su uvek otkrivane iznova, jer njegova profesorska duša uvek ih

je iznenađivala modelujući nove situacije na moru koje u knjigama nisu opisane i zapisane. Morali su uvek da otkrivaju nepoznati kutak njegove duše, koliko svojim pitanjima toliko i njegovim odgovorom i ponašanjem. Često bi taj mudri brod, njegova profesorska duša, stvarala takve iznenadne situacije koje niko nije očekivao, koje niko u knjigama nije opisao. Tako im je pokazivao i učio ih, da sva znanja o plovidbi na moru nisu izrečena, da sve pomorske veštine nisu dobile svoj oblik, i da budući oficiri mogu da sanjaju da će doživeti nešto lepše, iznenađujuće, veličanstvenije nego prethodne generacije.

Večna pesma mora

Nijedan život nije tako bogat u promenama kao život pomorca. Brzo ređanje slika i utisaka, nepreglednost morske pučine, koja je čas mirna, a čas tmurna i silovita, daje ovom životu naročitu čar. Sva težina života na brodu i prilike pod kojima čovek živi na moru, ne mogu u čoveku da unište onu ljubav i divljenje, koje on u ovakvim prilikama oseti prema moru. Onaj ko nije krstarilo brodom na jedra, taj zaista nije osetio blagost i divljinu mora. Žuljeve i nabrekle mornarske ruke koje natežu konope snasti, dok vetar punom snagom napinje jedra broda koji seče valove, u onoj čarobnoj tišini kada se čuje samo po koji zvižduk brodske pištaljke, škripa konopa i zvuci valova, koji se razbijaju o brod, to je večna pesma mora u kojoj se stvara i čeliči karakter pomorca.

(Mornarički glasnik broj 5/1937, str. 596.)

Polako, nenametljivo, bez napora, na njemu i sa njim učio ih kako da se penju po pletisanim penjačicama na jarbol, razapinjanju jedara, vođenju navigacije, uči pomorska profesija kroz igru, kroz ergonomsku viziju, uči ih da svoju profesiju vole sa dušom i srcem. Pružao im je divno praktično osposobljavanje i obuku da budu dobri pomorci, oficiri i podoficiri časti i čestitosti, primera svega valjanog i uzvišenog, ponosni i dostojni svoje profesije, vaspitači i borci za najplemenitije nacionalne i državne ideale i ciljeve. Nenametljiv, od prvog koraka kada su kročili na njega, učio ih, na svoj način da budu oficiri i podoficiri dostojni časti svoje profesije, da se igraju sa vetrom i morem, i da ispitate polagažu ispod zvezdanog neba na plavetnilu morske površine. Njegov neodoljiv brodski duh, nikada ništa nije

ostavljao kako je bilo, uvek je stvarao nove situacije i uvek se iznova useljavao u dušu svakoga ko kroči na njega. On je uvek birao nove melodije i na njemu svaki put vetar je drugačije duvao. Uvek je bio mlad, sa mladima. Nije znao za starost, znao je da ponekad zakašlje, zaškripi. Ponekad se ljutio kako, neznanci pričaju šta je Ratna mornarica, a da nisu nijednu noć prenoćili na njemu. Patio, kako se kod nas značaj Mornarice uvažavao, dok joj ceo svet poklanja izuzetnu pažnju. Žalio se Lovćenu. Lovćen ga je tešio, govoreći kako još uvek ima onih koji se boje mora i ne znaju koje bogatstvo daje more. Govorio mu da će se naći mudri i poštenu ljudi koji će znati ceniti šta znači more i kako to bogatstvo treba uvek braniti. Posle te priče duša profesora bila je ponovo srećna. Obećavao je da će dati sve od sebe da obučava mlade

i lepe mornaričke oficire i podoficire, koji će uvek biti, po stasu i koraku, posebni, nešto „mornarski“, nešto drugačije, drugačiji, bolji od drugih, jer će ih odmah isprobati kroz igru na njemu i omogućiti im da shvate jedan mogući život, ozbiljan život mornaričkog podoficira i oficira – za sve starešinske dužnosti na brodu.

Duša broda

Treba to doživeti, kada se iz trenutka usnulog, u slavujaska svitanja budi njegova posada. Čini se da je ta posada sjedinjena sa snastima broda, jednaka.

Njeno kretanje je lagano, bez šuma, kao da

ne žele da poremete disanje broda. Znao je da je njihova kuća, njihova bogomolja, a da su posade broda njegova deca, njegova svetlost u duši.

Kroz gustu maglu u Doverskom tesnacu

Neugodan je osećaj kad po ovako gustoj magli moramo otploviti. Potpuna tišina bez i daška vetra ne pruža mnogo nade da će se prilike popraviti, šta više, baš prilikom odlaska počinje da sipi i sitna kišica. Jedva se nazire unutrašnji lukobran; iako prolazimo pored njega na desetak metara jedva raspoznavamo kućicu svetla i električno zvono. Zvono automatski kuckanjem daje neki mrtvački zvuk kao kod nas kapelice na groblju. Čim smo se udaljili od njega nismo videli više ništa... Pred pramcem čujemo zujanje hidroplana, vrlo je nisko, da li leti na naše jarbole. Ugledali smo kako se spušta i dodiruje vodu tek desetak metara levo od nas. I pored dobre organizacije radiogoniometarske službe iako mu se divimo da je po ovakvom vremenu našao luku. Pred pramcem desno čujemo urlanje nautofona na tvrđavi, riče kao ranjen bik. Svaki mukli duboki rik završava se neugodnim reskim urlikom. Taj huk čujemo kroz ceo kanal od svakog svetionika na obali i svakog broda svetionika. Taj huk toliko je ušao u uši da se s njim u šali dozivaju i pitomci u noći da se ne sudare... Tačnom navigacijom plovimo od broda do broda svetionika. Svaki brod ostavljamo pokupivši što tačnije podatke, a sledeći brod očekujemo sa napregnutom pažnjom... Ne vidi se više od 300 metara. Svi polazimo na pramac i nehotice opružamo vratove da što pre čujemo zvuk narednog broda svetionika. Svi nekako sa olakšanjem odahnu kad među zavijanjem sirena i pištaljki parobroda prepoznamo već poznati nautofon. Prošli smo kroz Doverski tesnac, a ne videvši apsolutno trag od obale, ni desno, ni levo. Brzi brodovi koji prevoze putnike ili vozove iz Engleske na kontinent prolaze nam ispred pramca i iza krme sa brzinom od preko 25 čvorova. Nije zaista nikakvo čudo što se ovde po magli dešava redovno toliko sudara. U ovakvoj vožnji kroz maglu pala je i noć. Sada se videlo još manje. Plovimo u pravcu poslednjeg broda svetionika... Desno i levo od nas čujemo mnoštvo parobroda, provlačimo se između njih mada ih ne vidimo. Sve su oči uprte pred pramac, a ispred nas se u gustoj kopreni magle vidi samo ogromni trostruki crni krst, senka naših križeva. Oko tri časa magle je odjednom nestalo kao da ju je more progutalo, a desno i levo od nas otkrilo nam se čitavo jato ribarskih parobroda...

(Mornarički glasnik broj 5/1939, str. 536-537.)

Zajedno su određivali i davali ritam. Između njih bio je istinski razgovor bez reči. Oni, sve što su radili i činili, činili su to i radili srcem i dušom. Imali su svoj zajednički jezik kojem ništa nije ne nedostajalo i uvek su nalazili načine da stvore ono što im treba za dugotrajan boravak na moru, onu vedrinu i svežinu koju osećaju brod i njegova posada. Oni su poznali sebe, poznali more. Za njih je plovidba bila draž, novi doživljaj, lepota u koju su uključena sva čula.

Tako nešto nema nigde na svetu. Zajedno, kao na univerzitetskoj bogomolji budući mornarički oficiri i podoficiri osećali su nastavu kao čin zanosa i uzvišene posvećenosti profesiji. Oni nikada nisu gledali na sat, noć, dan, neumorno su tražili nove modele obuke, novu pokretačku snagu, za srećne i uzvišene trenutke, za uzlet mašti i borbi sa složenim tajnama profesije mornaričkih oficira i podoficira.

Bez hrane, ali ne bez raspoloženja

Odmah posle isplavljenja iz luke dobili smo reflektorom sa tvrđave depešu: „očarani Vašom posetom želimo Vam srećan put“. Na ovu depešu smo zahvalili. Razapeta su jedra i uputili smo se na zapad, prema Okeanu...

... Francuska je već bila u ratu i zabranila je pristup stranim brodovima u svoje vode. Odustali smo od Alžira i produžavamo pravo za Dubrovnik. Odmičemo brzinom puža ka istoku, boreći se sa silnim talasima, baš u trenucima kad se događaji odvijaju munjevitom brzinom. Već smo u Atlantiku počeli da se peremo u slanoj vodi, jer je pitka voda dragocena. U visini Orana nestaje povrća, a u visini Alžira utrošeno je i poslednje sveže meso. Pred rtom Bon ulovila nas je takva oluja iz severoistoka sa jakim vetrom i pljuskovima kiše, da se uopšte ne mičemo s mesta. Ogromni talasi nas potpuno zaustavljaju, okreću iz kursa, kormilo lupa, gig po krmi lupa muklim udarcima o vodu, a malo docnije konstatovano je da je pukla jedna jezda uzde kormila. Da li će biti dovoljno goriva do otadžbine koja je udaljena preko 1.200 milja? Da li će popustiti ili okrenuti vetar? Sve nas to interesuje. Ipak i oskudica hrane i crne vesti ne zbunjuju duhove. U nedelju posle podne, nakon devet dana putovanja priređena je na palubi zabava. Bilo je pevanja, šale, zabave, komedija i baleta, a sve je praćeno urnebesom smeha i veselja. Možda je još i veće veselje među pitomcima kad su se pripremali za te tačke. Neverovatno je šta sve pitomci mogu na moru da stvore. Za tačku „Braćanin i fotograf“ pronađen je usred Sredozemnog mora crveni kišobran. Ni vesti o minama i pogašenim svetionicima ne zbunjuju, duh je na visini, prave se na račun aktuelnih događaja vicevi, a naša vožnja je proglašena kao utakmica s diplomacijom. Svakako celo Sredozemno more je pusto. Nigde nijednog parobroda. Portugalski, francuski i italijanski hidroplani vrše izviđanja... lastavice primamo na prenočište. Preko noći puna ih je kada u kupatilu, svaka ima pred sobom vode i hleba, a mornari su im čak dali i konzerve. Nemamo ni mi drugo. Ujutro svi s pažnjom gledaju polazak naših noćnih gostiju, koji sa nekim veselim cvrkutom produžuju put u pravcu Afrike.

Prošla je još jedna sedmica na vodi, hlebu i konzervama, ali još svi gledaju vedro i sa veseljem se sprema druga zabava...

...Konačno ulazimo u Jadran, koji nas je dočeka u punom svom sjaju i plavetnilu. Čujem kuvara koji izjavljuje da mu se čini kao da je ušao već u dvorište svoje kuće u Somboru. Posle 24 časa vožnje ugledali smo crnogorske planine, a malo docnije Srđ... Tačno u 11.00 časova ulazimo u Grušku luku... Svi nas brodovi dočekuju sa postrojenim posadama zarubni pozdrav. Za tren oka načičkani su i naši križevi, jarboli i paluba belim mornarima, koji na svaki pozdrav brodova otpozdravljaju kapama i klicanjem: „hura“...

Bili smo srećni što smo među svojim, jer ništa tačnije od one narodne: „Svuda prođi, doma dođi“.

(Mornarički glasnik broj 6/1939, str. 681-683.)

Umesto zaključka

Na školskom brodu „Jadran“ za proteklih 80 godina bilo je mnogo vožnji i krstarenja pitomaca vojno-pomorske i mornaričko-tehničke akademije... Učesnik je mnogih jedriličarskih regata. On je bio katedra praktične obuke iz predmeta pomorstvo, pomorska meteorologija, terestička i astronomska navigacija... Brod na kome su se pitomci učili na rad, red i disciplinu, naučili da vole svoj brod i pripadaju mu dušom i telom.

Dragi Komandante i cenjena posado, molim vas da u ime ovih generacija pitomaca, podoficira i oficira ovih slavljeničkih dana „skidate zvezde“ i gledate kako izranja veliki Mesečev krug, ogroman i kako pokriva celu površinu Jadrana od Oštrog do Bojane... Ovih slavljeničkih dana, neka postoji samo jedna reč, zvučna, i dovoljna u svom značenju i zvuku, sažeta, definitivno i jednom zauvek iskazana ,volimo te. Sa njega, ovih dana, pošaljite poruke svim generacijama mornaričkih oficira i podoficira:

- da ne osiromaše život zaboravom sjajnih uspomena, da će ostati njegova velika deca i svetlost njegove duše;
- da podvige i iskustva koja su imali na njemu ugrade u novi život;
- da prave i osvedočene vrednosti iz kolektivnog pamćenja ostanu u njima kao najrečitiji spomenik uspomena;
- da će i dalje školski brod „Jadran“ biti u svetu vrednovan kao intelektualna snaga i moć mornaričkog školstva, univerzitetska institucija svetskog glasa za obrazovanje i osposobljavanje svih profila mornaričkih oficira, podoficira i pomoraca Crne Gore i drugih zemalja sveta, i da će ostati večni spomenik u Boki Kotorskoj kao sudbina onih koji su sa njim plovili od 1933. do 2013. godine.

Beograd, 16. jul 2013. godine

(Fotografije i uokvireni tekstovi uzeti su iz monografije viceadmirala Boška Antića: *Školski brod „Jadran“ 1933-2003, Škola pod jedrima*, Beograd, 2003)

